

Některé otázky dělostřeleckého zabezpečení msd v útočném boji (ZUC)

Podplukovník Jaroslav Juha

Činnost msd je mimo pohybu, rychlých změn bojových sestav a ničení nepřítele údernou silou, charakterizována především palbou, v níž hlavní místo zaujímají úderové rakety jak s tříštivou, tak i s jadernou hlavicí a palba hlavnového dělostřelectva. Začlenění jaderných prostředků do sestavy divize značně zrychluje provádění úderů a plně nahrazuje dřívější hromadění paleb i několika skupin dělostřelectva. Rychlý spád bojové činnosti vševojskových útvarů pak v podstatné míře ovlivňuje i samotné použití, uskupení a velení útvarům a jednotkám dělostřelectva.

K otázkám uskupení dělostřelectva, plánování jeho činnosti a velení

Msd i přes začlenění oddílu vojskových raket (ovr) není s to, aby bez posílení dalšími prostředky dělostřelectva mohla vést bojovou činnost ve všech fázích boje. Bude proto třeba, především s přihlédnutím na nasycenost prostředky dělostřelectva útvarů předpokládaného nepřítele, aby msd byla posílena dělostřeleckými jednotkami. Jejich počet a síla bude závislá na celé řadě podmínek, mezi kterými na prvním místě bude celkové místo a úloha divize v rámci armády, možnosti jejího posílení, předpokládaná doba trvání bojové činnosti a řada dalších vlivů.

Jak ukázala zkušenost posledních cvičení, je výhodné, aby k posílení byly přidělovány dělostřelecké jednotky v síle od jedné brigády, vybavené materiálem, schopným působit na vzdálenost 15 až 20 km. Tím jsou vytvořeny podmínky k tomu, aby divize mohla úspěšně bojovat s dělostřelectvem a minomety nepřítele, s kterými dříve bojovaly dělostřelecké skupiny a aby mohla úspěšně působit i na prostředky jaderného napadení a jejich zabezpečovací systémy. Zvláště vhodné jsou k tomu oddíly 122mm kanónů, které svým dostřelem mohou v některých případech vhodně doplňovat činnost oddílu vojskových raket.

Hlavní zásadou při organizaci uskupení dělostřelectva v soudobých podmínkách boje musí být snaha mít v rámci divize trvalou možnost ovlivňovat činnost vševojskových útvarů na rozhodujícím směru bojové činnosti divize. K tomu jsou využívány především přidělené úderové vojskové rakety a vytvořená divizní dělostřelecká skupina, vedená na směru rozhodující činnosti divize. K zabezpečení trvalé podpory prvosledových útvarů je pak

vhodné, aby síla vytvářené DDS byla nejméně dva oddíly, aby tak i při rychlém pronikání do hloubky sestavy nepřítele byla možnost nepřetržitého vedení palby alespoň částí začleněných jednotek dělostřelectva.

K bezprostřední podpoře bojové činnosti je třeba prvosledovým útvarům přidělovat také dělostřelecké jednotky. Síla dělostřeleckého oddílu na motostřelecký nebo tankový pluk ukazuje se dostatečnou k ničení odporů, bránících bezprostředně v postupu jednotek, neumožňuje však dost účinně protibaterijní a protiminometnou činnost především pro kratší dostřel a přidělenou spotřebu munice. Zvláště u prvosledových útvarů tankové divize, kde lze předvídat posílení v hodnotě ještě slabší (jedna až dvě baterie), vystupuje otázka boje s dělostřelectvem a minomety nepřítele do popředí ještě více. Musí proto být tato otázka spolu s ničením prostředků jaderného napadení prvořadým úkolem velitele a štábu divizní dělostřelecké skupiny.

Složitost bojové činnosti už při samotném jejím plánování, velký počet jednotek, rozmístění často ve značných vzdálenostech, potřeba maximálně sladit jejich činnost, nutnost kontrol plnění vydaných úkolů a nejužší součinnost uvnitř štábu divize, požadavek splnit tyto úkoly v nejkratší možné době, nepřevyšující zpravidla 5 hodin, ukazuje na maximální vypětí štábu dělostřelectva divize. Je proto výhodné posilovat podle možnosti štáb dělostřelectva divize.

K plnění uvedených úkolů je třeba využívat všech jeho příslušníků, odborných funkcionářů, především náčelníka průzkumu a náčelníka spojení nevylímaje. Vždyt

požadavek splnit alespoň ty nejpotřebnější úkoly vševojskového charakteru, jako je příprava rozhodnutí velitele divize, slávení vyvedení a přesunu, úzká součinnost při podpoře boje a při ničení prostředků jaderného napadení nepřítele a zpracování vlastních odborných podkladů pro činnost dělostřeleckých útvarů a jednotek a nutnost alespoň krátkého usměrnění a schválení použití prostředků průzkumu a organizací spojení, zcela naplňuje v dané době pracovní možnosti velitele, náčelníka štábu a pomocníka pro operační věci.

V některých případech bude proto výhodné pro splnění některých úkolů využít i příslušníků štábu organického dělostřeleckého pluku (u msd) a to především tehdy, kdy vzhledem na posílení divize částí nebo plnou hodnotou posilové dělostřelecké brigády včetně velitele a štábu nebude nutné do této funkce zařazovat velitele a štáb dělostřeleckého pluku. Složitější je tato otázka u tankové divize, kde z příslušníků organického oddílu bude naopak třeba vytvářet i dvě místa velení. Otázka plné sladěnosti štábu, zastupitelnosti ve funkcích a zlepšování stylu práce především souběžným plánováním musí se proto stát rozhodující náplní všech zaměstnání ve štábu dělostřelecké divize.

V praxi se osvědčilo, aby v rámci štábu dělostřelecké divize byla náplň práce rozdělena takto:

velitel dělostřelecké a náčelník štábu (jako společný úkol)

- účast při seznámení se s úkolem divize a vydání předběžného rozhodnutí velitele divize;
- společné seznámení se s směrnicemi velitele dělostřelecké armády;
- příprava podkladů pro návrh velitele divize;

náčelník štábu

- informace ostatních příslušníků štábu o úkolech, rozsahu prací a časových termínech;
- spolu s velitelem podle možnosti účast na vydání rozhodnutí velitele divize a přijetí základního rozhodnutí o úkolech a použití dělostřelecké;

velitel dělostřelecké

- podání návrhu veliteli divize, zpracování úkolů dělostřelecké a raket;
- účast na rozhodnutí velitele divize a vydání předběžných úkolů podřízených útvarům a jednotkám;
- součinnost s jednotlivými hlavními složkami štábu divize (oper., žen.);

náčelník štábu

- zpracování hlavní části „Plánu činnosti dělostřelecké a raket“;
- součinnost při zpracování plánu ničení jaderných prostředků nepřítele;
- zpracování hlavních podkladů (taktických) pro podřízené útvary;

pomocník pro operační věci

- spolupráce na „Plánu činnosti dělostřelecké a raket“;
- součinnost s operačním oddělením při řešení vyvedení a manévru útvarů včetně řešení otázek pořádkové a regulační služby.

Náčelníka průzkumu a spojení pak pracují na úkolech po odbornostech. Přesto však je potřeba využívat je i při řešení některých úkolů vševojskového a odborného charakteru, např. při řešení pořádkové a regulační služby, v některých otázkách bojového zabezpečení, opatření pro utajení velení apod.

Poměrně malá pozornost je věnována otázkám střelecko-technické přípravy jako jsou otázky topografického zabezpečení, balistické a povětrnostní přípravy, rozložení munice a kontrola správného proniknutí a pochopení těchto úkolů veliteli a štáby oddílů. Proto je vhodné řešení těchto otázek ponechávat orgánům, kteří podle možnosti posilují štáb velitele dělostřelecké divize, s výjimkou kontroly správného pochopení podřízenými veliteli, neboť tato činnost je stejně důležitá jako vlastní přijetí rozhodnutí a musí proto být prováděna hlavními funkcionáři štábu dělostřelecké divize.

Zvláštní, dříve neuvážený a do hloubky neřešený úkol, je slávení činnosti všech útvarů divize k ničení jaderných prostředků nepřítele. A právě zde mají rakety a dělostřelectvo prvořadou úlohu, neboť mohou ničit zjištěné jaderné prostředky bezprostředně a do značné hloubky, zatím co vytvářené tankové odřady mohou úspěšně zasáhnout jen v některých případech. Náplní činnosti při zpracování uvedeného „Plánu ničení jaderných prostředků nepřítele“ jsou především otázky součinnosti při řešení:

- průzkumu všeho druhu, zaměřeného ke zjištění prostředků jaderného napadení a u dělostřeleckých prostředků k dodání podkladů pro ničení, popřípadě k řízení palby na tyto prostředky;
- ničení zjištěných prostředků jaderného napadení součinností všech druhů vojsk, počínaje průzkumnými skupinami v hloubce sestavy nepřítele, přes údery

letectva, raket a dělostřelectva až po bojovou činnost připravených odřadů.

Jde v podstatě o to, aby v rámci celé divize byla sladěna s ohledem na konkrétní podmínky (druh a počet prostředků jaderného napadení, možné prostory jejich rozmístění, časové lhůty jejich zjištění a způsoby jejich ničení) činnost všech prostředků průzkumu a prostředků schopných tyto zbraně ničit.

Při grafické formě zpracování je třeba, aby vzhledem na předpokládané prostory činnosti prostředků jaderného napadení byly správně určeny prostředky průzkumu a jejich cíle. Do větší hloubky budou to především vzlety dělostřeleckých průzkumných letounů, vedených s cílem sledovat osy přesunu a předpokládané prostory rozmístění zjišťovaných prostředků.

Dále to budou prostory činnosti samostatných průzkumných dělostřeleckých skupin, vyslaných do hloubky sestavy a jejich odpovědnost za sledování přidělených os a prostorů. Blíže k přednímu okraji budou to pak prostory, střžené vzlety jednotlivých vrtulníků nad vlastními jednotkami, stanoviště pohyblivých pozorovatelů, radiolokátorů SNAR, pozorovatelů vizuálního průzkumu, zvukoměrných čtů a družstev RPS. Teprve dobře sladěnou jejich činností s průzkumnými jednotkami a vševojskovými prostředky bude možné včas zjistit nejen prostředky jaderného napadení, nýbrž i prostředky, zabezpečující jejich činnost, jako jsou radiolokátory, naváděcí systémy, VS apod. Činnost těchto prostředků je třeba však sladit nejen při zahájení bojové činnosti, nýbrž do celé hloubky.

Pokud jde o otázky ničení zjištěných prostředků jaderného napadení, pak je třeba, aby byly uvažovány všechny dělostřelecké prostředky ovr. Také využití protitankového dělostřelectva, začleněného v PTZ divize, popřípadě i části tanků pro střelbu ze zakrytých palebných postavení a to především s ohledem na používané ráže 100 mm a tudíž i poměrně značný dosah palby je účelné. Jejich činnost je potřeba rovněž rozvrhnout na jednotlivé prostory, popřípadě dobu, kdy jsou připraveny do těchto prostorů zasáhnout a to ve vzájemné součinnosti s letectvem a přípravnými vševojskovými odřady k ničení. Pro úplnost a komplexnost opatření nutno však do ničení zahrnovat celou řadu na první pohled i méně podstatných cílů, jako jsou pozorovatelny, radiolokátory, místa velení a prostředky zabezpečující jejich činnost (PL prostředky vyčleněné k ochraně, naváděcí

stanoviště letectva apod.). Zjištěný prostředek bude ničit pohotovostní baterie ovr jaderným úderem, nebo dělostřelecké oddíly hlavního dělostřelectva z každého palebného postavení. Pro zničení prostředku jaderného napadení může oddíl spotřebovat značnou část povolené spotřeby střeliva pro ten který den a tím by byl dočasně vyřazen. Proto je třeba, aby orgány DV vyslaly ihned pohyblivou letůčku munice k tomu oddílu, který zahájil ničení zjištěného prostředku jaderného napadení.

Základ velení jednotkám a útvarům dělostřelectva je vytvořen reálným naplánováním úkolů a zabezpečením jejich splnění. V průběhu boje je pak uskutečňováno velení ze dvou míst, a to z VS a PVS. Na tato místa je třeba rozmístit příslušníky štábu dělostřelectva tak, aby na obou byla možnost velet jak dělostřelectvu, tak oddílům raket a PTZ. Je proto třeba, aby jak systém spojení, rozdělení pomůcek pro velení, tak i schopnosti každého zařazeného příslušníka pod vedením velitele dělostřelectva na PVS, náčelníka štábu dělostřelectva na VS umožňovaly nepřetržitě spojení, možnosti propočtu parametrů úderů i spotřeb střeliva při zásahu hlavníovým dělostřelectvem.

Samotná otázka spojení je při řešení těchto úkolů jednou z hlavních. Na stupni velitele dělostřelectva, jeho náčelníka štábu a podřízených oddílů, přidělených k prvosledovým útvarům, je problém spojení v podstatě vyřešen, i když těžkosti jsou především v řešení materiálně technického zabezpečení oddílů organického dělostřeleckého pluku, je-li štáb pluku přibírá k posílení štábu dělostřelectva divize. Projevuje se to především v tom, že u dělostřeleckého pluku je nedostatek výkonných rádiových stanic středního rozsahu, takže zástupci velitele pluku pro týl nelze zabezpečit trvalé spojení v síti náčelníka týlu divize a tím možnost vést korespondenci s některým z organických oddílů.

Také spojení s velitelem oddílu vojskových raket na samostatném směru není vzhledem k současným podmínkám, kdy cvičení ovr musí být dotován ze stávajících spojovacích prostředků, plně možné. Proto především v počátečním období, kdy je řešena otázka předsunutí oddílu vojskových raket do blízkosti státní hranice, je třeba pomoci prostředky spojovacího náčelníka divize a to jak přidělením stávající telefonní sítě, tak popřípadě i středních směrových stanic, neboť právě v těchto opatřeních je doceněn význam tohoto palebného prostředku.

Pokud jde o problematiku udržet nepřetržitě spojení v kterékoli situaci, přesuny nevytvářejí, pak i zde bylo dosaženo dobrých výsledků. Podstatné je pouze to, aby rádiové stanice byly umístěny na vyvýšených, pokud možno otevřených místech, bez možnosti stínění vyzařování energie.

Nedřešena je v současné době otázka přímého rádiového spojení s velitelem dělostřelectva armády, kdy po zrušení rádiové sítě a při nedostatku výkonných rádiových stanic nejsou v současné době možnosti centralizovaného velení raketovým jednotkám v armádě.

Vyvedení dělostřelectva, raket a jejich přemístění

Vyvedení dělostřelectva a raket jak ke státní hranici tak i do prostorů součinnosti s podporovanými útvary je jedním z důležitých úkolů. Jeho závažnost spočívá především v tom, že o jeho vyvedení se uvažuje v době, kdy není znám čas „Č“ ani podrobnější údaje o nepřátelských jednotkách a prostředcích.

Oddíl organického dělostřeleckého pluku je vhodně vyvádět z posádek přímo do sestavy podporovaných útvarů. K získání trvalých návyků je proto třeba procvičovat zaujímání neplánovaných prostorů, rychlé uskutečňování součinnosti a zařazení do sestavy vševojskových útvarů.

Oddíl divizní dělostřelecké skupiny a oddíl vojskových raket předstoupí se zpravidla před zahájením přesunu vševojskových útvarů pod ochranou vyslaných předstunutých oddílů. Zkušenosti ukazují, že otázce pořádkové a regulační služby je třeba věnovat plnou pozornost. Při přemísťování oddílů vojskových raket, kromě zřejmého označení čela proudů ovr se osvědčilo, aby jeho přesun každým místem osobně zabezpečoval správce příslušného pořádkového úseku, který oddíl očekává na hranici jeho úseku, osobně jej přes úsek provází a pak předává dalšimu. K důsledné koordinaci jeho průjezdu osvědčilo se proto přidělit k veliteli oddílů vojskových raket trvale jednoho důstojníka pořádkové služby, který tyto úkoly zabezpečoval.

Při přemísťování oddílů hlavnového dělostřelectva získali jsme některé poznatky.

Předpokládáme-li průměrné tempo postupu 3 až 4 km za hodinu, tj. 70 až 90 km za den, pak při rozvinutí bojové sestavy DDS ve vzdálenosti 4 až 6 km od předního okraje při zahájení útoku a při dosažení rychlosti přesunu dělostřeleckých jednotek 15 km/hod., což je při naplnění komunikací ostatními prostředky rychlost vysoká a při potřebě průměrně 30 minut k rozvinutí a 15 minut k přípravě pro přesun oddílů, docházíme k následujícím závěrům:

— při vytvoření DDS v síle dvou dělostřeleckých oddílů je poměr aktivní doby (v níž lze vést palbu) k době, využití pro

přípravu k přesunu, k přesunům a rozvinutí do bojové sestavy 1:1;

— při vytvoření DDS v síle tří dělostřeleckých oddílů je tento poměr mnohem příznivější, a to při dodržení nepřetržitě podpory palbou dvou oddílů 2,5:1.

Z tohoto je zřejmé, že při řešení vytvářet či nevytvářet dělostřelecké skupiny a v jaké síle k dostatečné palebné podpoře útvarů prvního sledu, je výhodné DDS v síle tří dělostřeleckých oddílů. Jejich přemísťování je pak nejučelnější provádět po oddílech, čímž i při uvažované rychlosti postupu je zabezpečena palebná podpora hodnotou dvou oddílů a to na dálky nepřesahující 15 km.

Tento manévř oddílů DDS je však nutno sladovat ještě s manévrem oddílů vojskových raket. Jeho výchozí postavení, volené ve vzdálenosti do 10 km od předního okraje, především při nesouvislých odporech a možnostech v některých fázích boje rychle proniknout útočícími jednotkami do hloubky, nedovoluje pravidelné přemísťování baterií po skocích kolem 10 až 15 km, neboť tím by mohlo dojít k odtržení se jednotek oddílů od útočících jednotek a ka ztrátě dostřelu. Jak dokazují zkušenosti, dochází k tomu zpravidla při tempech postupu převyšujících 70 km za 24 hodin. Je proto třeba, aby oddíl vojskových raket byl přemísťován pokud možno po bateriích, avšak v těch případech, kdy by mohlo dojít k odtržení od provsedových útvarů a ke ztrátě dostřelu nebo tehdy, kdy je třeba oddíl soustředit v jednom prostoru (při odražení silné protizteče, při prolamování odporů v hloubce apod.), především pak po vypálení většiny přidělených jaderných úderů, aby bylo sladeno s přemísťováním DDS. Tento požadavek je nutný především tehdy, kdy v průběhu boje nebyly bezpečně zničeny prostředky jaderného napadení nepřítel a kdy je třeba mít neustále v pohotovosti alespoň jeden prostředek k jejich zničení při jejich zjištění. Tak otázka sladění přemísťování oddílů vojskových raket a divizní dělostřelecké skupiny je jednou ze stěžejních úkolů velitele a štábu dělostřelectva divize.